

Milyen kormányzónk volt vitéz nagybányai Horthy Miklós?

*Egy nép pillanatig nyugodhatik meg az erőszakban,
állandó megnyugvást csak az igazság teremthet.*
Csernoch János (hercegprímás 1912-1927 között)

*Életem Magyarország történetének immár egész kor-
szakát öleli fel és e korszak fontos eseményei között sok
olyan is akad, melyről egyedül csak én tanúskodhatom.*
Vitéz nagybányai Horthy Miklós

*Ha beszélhetünk a magyar romlás századáról,
akkor nekünk ez a XX. század, mind erkölcsi,
mind gazdasági, mind politikai tekintetben.*
Zétényi Zsolt

*Történelemhamisító attitűd, ha a II. világháború idején
egész Európában legtöbb zsidót megmentő (nyilasokat a
komcsikkal együtt börtönben tartó) Horthy-rendszert is
lefasisztázzák a, Horthynak hála, túlélők leszármazottai.*
Krausz Tivadar

Bevezetés.

Az 1944-es kormányzói szék megingás, kormányzói lemondás és országunk rendezetlen alkotmányi állapota okozza vajon azóta legfőbben romlásunkat? És egyáltalán, miként alakult lehetőség arra, hogy Horthy Miklós kormányzó legyen? Milyen kormányzó volt, miként kormányzott? Milyen volt a hatása a magyar szellemi életre? Mi történt, ami megfosztotta őt az ország kormányzásától, az országot kormányzójától? Mi a tanulság, lehet-e még orvosolni a bajt, milyen lépések szükségesek ehhez? Eme kérdésekre 65 éve nincs – egyértelmű – válasz számunkra, mert nem volt egyértelmű a helyzet, amikor és ahol ezek a fejlemények felmerültek. Ezért is vállalkozunk rá, e tanácskozással, tanácskozás sorozattal közösen és egyénileg, hogy remélhetőleg valamennyire dűlőre vigyük a kérdések megoldását.

Így gondolatmenetünk első állomása az 1920. évi II. törvénycikk kormányzónk megválasztásáról, feladat- és jogköréről, mert csak ennek tudatában lehet Horthy Miklós kormányzói tevékenységét megítélni. E megítélés pedig maga a gondolatmenet második szakasza. Ennek méltatandó jelentősége, hogy az 1944 óta is betöltetlen királyi méltóságunkat előtte 24 éven keresztül Horthy kormányzó helyettesítette. Valamint csak kormányzónk e tiszteből való elmozdításának pontos leírása, ennek körülményei igaz értékelése fejtheti meg máig tartó tragédiánk végzetes titkát, oldhatja a nemzetünket szenvedtető kínjainkat, egységesítheti és éltetheti a nemzetet felemelő erőket.

A helyzet kétértelműsége a trianoni katasztrófában rejlett mindenekelőtt, mert az ország területének több mint kétharmada, a magyarság egyharmada idegen fennhatóság alá került,³³ de a maradék ország is ebek harmincadjára jutott. Ekkor dönteni kellett az anyaországi feladat felvállalásáról, amit a Magyar Királyság jogfolytonossága jelentett, már csak a háborús hitelek és jóvátételek fizetési kötelezettsége formájában is, mert az elcsatolt területek az új hovatartozás szerint törlesztettek a hadihitelezőknek. — Egyes megfejtések

³³ Országunk szétdarabolását, területe 2/3-ának, népesség több mint felének elszakítását jelentő első világháború után sokan voltak nem magyar anyanyelvűek is, akik szívesebben maradtak volna magyar fennhatóság alatt.

szerint azért is kerültek e jóltermő csallóközi, kárpátaljai, partiumi és bácskai-bánsági mezőgazdasági területek és az egyéb, erdő-, bányá és gyárvagyonok, és nem utolsó sorban szorgos munkáskezek ez idegen államok kezére, hogy biztosítsák a bizonytalan új államok biztos adósságszolgálatát, az elcsatolt területeket ezzel méginkább kiszolgáltatva.³⁴ Senki sem tilthatta meg ugyanakkor az eszmei és érzelmi kötődést az idegen fennhatóság alá kerültekkel, amiként szintúgy az anyaország szabadon befogadhatta a megszállt területekről kényszerűen vagy szervezett kitelepítéssel elmenekülteket, elűldözötteket és segítséget nyújtott számukra. Csak lassan formálódott a közjogi rendezés kérdésköre akkor, ami azonban a korábbi minták alapján, számunkra ma is előremutatóan történt meg. Így elvben nincsen akadálya a nemzeti gondok átfogó megoldásának ma sem, csak a gyakorlati lépések akadályait kell elhárítani az útból.

Ezekkel az akadályokkal függ össze a másik kétértelműség, hogy a második világháború a tőlünk területeket elrabló első világháború folytatódását jelentette ugyan, de olyan alakzatban, ami megtéveszti még ma is az ezen eseményeket értékelő elméket. Amint az első világháború is különbözött attól az alakzattól, ahogyan addig a világuralomra törekvő hatalmi csoportok ténykedése jelentkezett – a francia forradalomtól kezdődően.³⁵

Kormányzónk megválasztása, feladat- és jogköre.

Gondolatmenetünk első állomása tehát az „1920. évi II. törvénycikk Nagybányai Horthy Miklós úrnak kormányzóvá történt megválasztásáról” kell legyen. Ennek bevezetése szerint a nemzetgyűlés méltányolta azokat a nagy érdemeket, amelyeket „a magyar nemzeti hadsereg fővezére, volt cs. és kir. altengernagy, a II. oszt. katonai érdemkereszt tulajdonosa, a Lipót-rend és a III. oszt. vaskorona-rend lovagja, a III. oszt. katonai érdemkereszt, a bronz katonai érdemérem, a Károly csapatkereszt és a sebesülési érem tulajdonosa a háború nehéz küzdelmei közt a haza védelmében, majd a nemzeti hadsereg megszervezésével a belső rend és biztonság helyreállításában és fenntartásában és így a pusztulás és végenyészet szélére jutott ország megmentésében szerzett, s áthatva attól a bizalomtól, hogy a nemzetet súlyos megpróbáltatásai között a nemzetgyűléssel egyetértésben az alkotmányosság ösvényén megerősödés, fejlődés felé fogja vezetni,” mindezek alapján „öt a nemzetgyűlés 1920. március 1-én tartott ülésén Magyarország kormányzójává választotta”.

Ám csak akkor mondható, hogy kétség sem férhet Horthy Miklós királyt helyettesítő tisztének törvényességéhez, ha elfogadjuk az akkori nemzetgyűlés törvényes jogát a döntéshozásra és elfogadjuk a döntését is. Van ugyanis mérlegelni való e téren. Nem lehet elsődleges szempont ebben – pedig eléggé divatosá vált, – sem Horthy Miklós valóságos tettei összefüggésének keresése, sem a közelmúlti értékelése. Előtérben ugyanis a nemzet érdekelismerése és akaratnyilvánítása áll. Ezt pedig sokkal több hatás és szempont befolyásolta, mint ma szokás rá hivatkozni. A legfőbb hatás és szempont természetesen a háborúvesztés és a királyság megtartása, s a királycsere vagy nem? eldöntése volt. Ha itt minden nincs előttünk megindokolva, nem jelenti, hogy ne lett volna meg az elegendő ok minden válasza és választásra.

Nem az tehát a fő kérdés, hogy királyság vagy köztársaság? mert azt sem a Magyar Történelmi Alkotmány, sem a köztársasági, tanácsköztársasági kísérlet gyászos tapasztalatai nem tették kétségessé, kérdéssé. Hanem a király személye, hiszen hogy ki a király, az nem az ők vagy valaki más szándékán múlott, hanem magyar jogrendünkön. Törvényhozásunk olyannyira előrelátó volt különböző nehéz helyzetre vonatkozóan, hogy a mostanira alkalmazható volt az együttbirtoklás feltétele. Ez most a felkent királyunk osztrák uralkodói mivoltának megszűntével, illetve egyúttal a közös uralom megszűntével a többi nem magyar

³⁴ Amikorra a hiteleket visszafizették, már a két bécsi döntés elé nem gördítettek akadályt.

³⁵ A világméretűvé kiterjesztéssel ugyanis egész országok, nemzetek, földrészek váltak áldozattá, amint a magyar egyértelműen. Ezért nem volt meglepő a nemrég kiderült összefüggés, hogy lényegében az utóbb területszerzők és támogatóik mesterkedési robbantották ki az első világháborút.

felsőterület önállósodásával, megsérült. Ezért az 1723-as Pragmatica Sanctio és a magyar–osztrák viszonylatban megvalósult 1867-es kiegyezési alkotmányos elvek szerint a magyar nemzet önálló királyválasztói joga újraéledt.

Eszerint az antant hatalmak eljárása, szándéka az ausztriai császári hatalom fölszámolására és a magyar hatalmi viszonyok olyan alakítására, hogy annak Nagybányai Horthy Miklós legyen a tényleges vezetője, találkozhatott a nemzet akaratával és annak törvényes kinyilvánításával. Így megválasztása a magyar alkotmány és törvények szerintinek nyilvánult, és ki lehet mutatnunk annak minden más értékelésében a valamilyen ellenérdek szerinti álláspontot – legyen az Habsburg-házi érdek, vagy rákosista, kádárista, közelebbieket most nem felhozva.³⁶

A megválasztás tisztázása után a kormányzói feladat- és jogkört nem csupán azért érdemes pontosítanunk, mert azzal tisztázzuk Horthy érdemeit is, ha egyszer azt ellátta, betöltötte, hanem mert ezzel egyúttal leszereljük azokat a támadásokat vagy csak egyszerű félremagyarázásokat, amiktől ő ördögiként vagy pedig félistenként jelenik meg. És itt nem is annyira a törvényi felhatalmazás konkrétumaira gondolunk, amit már sokan elemeztek, ismételtettek, hanem a királyhelyettesítő kormányzói szerepkör jelentőségére. Ehhez legmegfelelőbb lehet Emlékirataiból idéznünk. Annak 1952-ben írt előszavában Horthy kormányzói tisztséghez méltón leszögezi: „Az 1945-iki nemzeti katasztrófa nem lehet és nem is lesz a magyar történelem utolsó fejezete. Nagy költőnkkel, Madách Imrével együtt vallom, amit ő az Ember Tragédiájában hirdet: 'Ember küzdj és bízva bízzál!' Ebben a küzdelemben élettapasztalataim talán hasznára lehetnek kortársainknak és utódainknak. A sors adta helyzet, mely a magyarokat a szlávok és germánok közé élkelte, nem változik meg és ebből a jövőben is hasonló kérdések merülnek majd fel, mint amilyenekkel akkor álltunk szemben, amikor Magyarország élén állottam.”³⁷

Teljesen egyértelműen fogalmaz, amikor saját magának az államhatalom közelébe kerüléséről beszél: „Bekövetkezett az, amit mindig el akartam kerülni: belesodrótam a politikába. Magyarország az idegen megszállás alól részben éppen hogy felszabadult és szuverenitását a párizsi legfelsőbb tanács és a szövetségesek budapesti missziója korlátozta; a kormány országgyűlés híján támasz nélkül állt, és még mindig a forradalom és az ellenforradalom megrázkódtatásai alatt szenvedett az ország; itt a hadsereg nagyobb szerepet töltött be, mintha csak a nemzet egyszerű fegyverhordozója lenne. A nemzeti hadsereg képviselte az államhatalmat.”³⁸ Ezzel azt is bizonyítja, milyen világosan látta a helyzetet az akkori nehéz időben. Leírja, hogy már Szegeden szakszerű közigazgatást szervezett, minek során a megszálló „misszióval és főként Sir George Clerk főmegbízottal olyan jól együttműködtünk, hogy saját kezdeményezésükre politikai kérdésekkel is szívesen fordultak hozzám”.

Sok-sok ellene felhozott késői vádat eloszlat, amikor egyszerűen leírja az ő szerepének felértékelődéséhez vezető út fontos állomásait: "A Friedrich-kormányt mindeddig nem ismerték el a szövetségesek. Az ő közvetlen beavatkozásuk következményeként, József főherceg augusztus végén visszavonult az államfői tisztségtől. Benes ugyanis a párizsi békeértekezlethez intézett beadványában tiltakozott az ellen, hogy a Habsburg-ház valamely tagja régens lehessen Magyarországon, mert ez szükségképpen restaurációra vezetne, ami a csehszlovák köztársaság fennmaradását „**végveszéllyel**” fenyegetné. Erre meghozták Párizsban a megfelelő határozatot és ennek aztán a katonai misszió érvényt is szerzett.”³⁹

³⁶ Ugyanakkor Horthy, emlékiratai előszavában még arra panaszkodik, hogy „a világ sok mindentről, amit átéltem vagy közelről tapasztaltam, csak a Hitler által irányított náci-hírverés egyoldalú és célzatos beállításában értesülhetett”. Horthy Miklós: *Emlékirataim*. Buenos Aires, 1953. p.: 9. <http://www.nemenyi.net/doc/02HorthyEm.pdf>

³⁷ Horthy (1953), pp. 9-10.

³⁸ Horthy (1953), p. 127.

³⁹ Ugyanott.

A további – ultimátumokkal is tarkított – együttműködés a győztes hatalmak által elismert kormányhoz vezetett. A szélsőségektől szenvedett országban Horthy megtalálta az arany középutat: „Arra, soha, még álmomban sem gondoltam, hogy valamikor amolyan vándorprédikátor is lehessen belőlem. Minthogy azonban az emberek tudták, hogy nem pártpolitikusként beszélek hozzájuk, nem készülök diktátorságra és egyformán szembefordulok mind a baloldali, mind a jobboldali szélsőségekkel, szívesen hallgatták szavamat és elárasztottak mindenfelől meghívásokkal.”⁴⁰

A trianoni diktátumra sem hevesvérűen reagált, mint sokan, hanem a hosszútávú megoldásban hitt: „Bármilyen szörnyű békefeltételeket adtak is át Párizsban 1920. január 15-én az Apponyi Albert vezetése alatt álló küldöttségünknek, mégis élt bennem a meggyőződés, hogy eljön majd az a nap, mikor szomszédaink követeléseik mértéktelenségét maguk is megbánják. Azonban olyan ábrándokban sohasem ringattam magam, hogy Csehszlovákia, vagy az SHS-állam felbomlásával a közel jövőben számolnunk lehetne.”⁴¹

A kormányzói feladat és jogkör már világosan kirajzolódik abból, ahogy Horthy a saját megválasztását leírja: „A nemzetgyűlés 1920. február 16-án ült össze és első feladatául az államjogi helyzet tisztázását tűzte ki. A koronás király nem mondott le jogairól. Elmozdítása csak forradalmi cselekedet lehetett volna. A felfordulás idején történt ugyan ilyesmi, azonban Magyarországnak köztársasággá történt kikiáltását minden alkotmányosan gondolkodó magyar érvénytelennek tartotta és a Friedrich-kormány is ennek megfelelő magatartást tanúsított. Másrészt a szövetségesek József főherceget nem személye miatt, hanem kifejezetten azért kényszerítették visszalépésre, mert a Habsburg-ház tagja. A nemzetgyűlés, mint a nemzeti szuverénitás hordozója, akként oldotta meg a kérdést, hogy a tényleges helyzet megállapítását iktatta törvénybe, vagyis kimondta, hogy az Ausztriával való kapcsolatunk és egyúttal az 1867-es kiegyezésünk is megszűnt, viszont a királyi hatalom gyakorlása 1918. november óta csupán szünetel; és arra az időre, amíg ez ismét gyakorolhatóvá válik, kormányzó választását rendelte el.”⁴²

Maga Horthy gróf Apponyi Antalra gondolt kormányzóként, ám 141-ből 131-en Horthyra szavaztak a nemzetgyűlésben. Ám csak utólag közölték vele, nem a szándékukat, hanem már a kész tényt – igaz Prohászka püspök vezette a delegációt hozzá. Nemet mondott, és ez hatással volt a kormányzói jogkör alakulására, mert a nemzetgyűlés ragaszkodott őhozzá, és hajlandó volt a feltételeit teljesíteni, azaz az eredeti magyar kormányzói jogkört megadni neki. Horthy mindezt így foglalja össze: „Mint tiszt, Ő Felségének tettem esküt; ha elfogadom a kormányzóságot, akkor meg az alkotmányra és a nemzetre kell felesküdnöm. Vajjon nem forog-e fenn az a veszély, hogy a két esküben vállalt kötelezettségeim összeütközésbe kerülnek egymással? Ezt a kérdést, melyen leginkább tépelődtem, nem vethettem fel nyíltan és azt is tisztán láttam, hogy a béketárgyalások súlyos körülményei miatt hazánknak ezen nehéz napjaiban majd hazafias kötelességérzetemre hivatkoznak. Ezért csak azt kifogásoltam, hogy a leendő államfő számára megállapított jogkör – ahogyan a sajtó közléséből ismerem –, teljességgel elégtelen. A kormányzó még el sem napolhatná a nemzetgyűlést, még kevésbé oszlatná fel. E megjegyzéseim után a jelenlévők rövid megbeszélést tartottak, majd Rakovszky István, a nemzetgyűlés elnöke íróasztalához ült és tollal a kezében hozzám fordult: **‘Kérem, diktálja feltételeit. A nemzetgyűlés teljesíteni fogja.’** Még egyszer megkíséreltem, hogy ellenvetést tegyek. Ilyesmit, – mondtam, – nem lenne helyes alapos megfontolás és tapasztalt jogászok tanácsa nélkül, így hirtelenében megfogalmazni. Ekkor kijelentették, hogy az ország kormányzójának – a nemesség adományozása és a főkegyúri jog gyakorlása kivételével – mind azokat a jogokat biztosítják, amelyek a királyt megilletik (éppúgy, mint Hunyadi János kormányzó idejében volt). Mit válaszolhattam erre? Miután ennyire sarokba szorítottak, elfogadtam a választást és

---

⁴⁰ Uo. p.: 130.

⁴¹ Uo. p.: 131.

⁴² Ugyanott.

bevonultunk a több mint egy órája várakozó nemzetgyűlés színe elé. Letettem a kormányzói esküt a magyar nép választott képviselői előtt, akik a nemzetgyűlés képviselte állami főhatalom erejével megválasztottak... A kormányzó államfő, aki – a fentebb említett és néhány egyéb kivétellel – a királyi felségjogokat gyakorolja.”⁴³

Horthy még hozzátézi: „A kormányzóválasztás –, mint már említettem –, a béketárgyalások idején történt. Magyarország államfői méltóságának betöltése ilyen helyzetben igazán nem gyakorolhatott senkire sem csábító hatást. Még a legvakmerőbb nagyravágyó előtt sem lehetett volna kívánatos feladat az ezeréves ország felszámolásában az államfő szerepe. De éppen ebben az időben kellett az országnak olyan államfő, akinek feltétlen nemzeti érzéséhez kétség sem férhetett. Így fogtam fel feladatomat és ebben a tudatban vállaltam magamra a hivatalommal járó súlyos kötelességeimet.”⁴⁴

Horthy Miklós kormányzó tevékenységének megítélése

A kormányzói jog és feladatkör meghatározta Horthy mozgásterét, amit betöltött, és amitől nem tért el egészen a lemondásáig. Illetve az ügy attól kezdve kérdéses, amikor a szovjetek felé tett együttműködési tapogatózás, illetve háborúból kiválási kísérlet miatt, az ország német megszállása közben lehetővé vált Horthy megfosztása nem címétől, mert azt csak a magyar országgyűlés vonhatta volna vissza, hanem tényleges kormányzói tevékenységétől.

Ugyanakkor a németet felváltó későbbi szovjet ország-megszállásból fakadó politikai fejlemény és berendezkedés ideológiát gyártott Horthy kormányzósága ellen, a királyság intézményének nemhogy jogfolytonosságát nem ismerték el a Vörös Hadsereg megszállta országban, de az alkotmány idegen megszállásra vonatkozó kitétele miatt, amely semmissé nyilvánít minden ez alatt hozott törvényt és intézkedést, – tehát az övékét, a megszállókkal együttműködőket is, – a tárgykörrel még a beszédet is betiltották. Akik ezt felvetették vagy elképzelhető volt róluk, hogy érdemben felvethetik, őket szabadságuktól, többnyire életüktől is megfosztották. Ennek persze csak az országot megszállva tartó Szovjetunió révén sikerülhetett a kivitelezése, amiről ma már nem lehet megfeledkezni az elfogultság vádja nélkül.

Ilyen feltételek között és légkörben érkezett el egyfajta közjogi rendezési kísérletként az 1956-os forradalom, amelynek leverése után a szovjet katonai megszállás és az úgynevezett 'Horthy-korszak' befeketítése is folytatódott. Ez lényegében kitarított végig, egészen a szocializmust felváltó új kapitalista berendezkedésre való áttérés folyamán is. Azaz semmi érdemi alkotmányos rendezés nem történt: folytatódott, folytatódik alkotmányunk diktatórikus szovjetmintájú 'alaptörvénnyel' való helyettesítésének szemfényvesztése.⁴⁵ Ezért hát nem kell csodálkoznunk, ha Horthy kormányzó úr megítélésében – a társadalmi megosztottságnak megfelelően – többféle megítélés kering, általában messze a valóságtól. Kertész Ákos foglalta össze⁴⁶ manapság az egyik oldalt Gyurgyák János felvetése ellenében, és Varga Bálint értékelte a másik oldalt Koltay Gábor Horthy-filmje kapcsán. Ha foglalkozunk velük, azzal ugyan az általuk gyűjtött ellenszólásokat emeljük ki, de majd a valóságban legfontosabbakat mégis belefoglalhatjuk a rájuk adott válaszba.

Kertész valójában arra a vádsorra akar válaszolni, „hogy a baloldálnak nincs nemzeti identitása, nemzetképe, nemzettudata, nemzetstratégiája, nemzetvíziója – egyáltalán: nemzete

---

⁴³ Uo. pp.: 132-133.

⁴⁴ Uo. p.: 134.

⁴⁵ A legújabb alkotmányozási szándék a kormány és az országgyűlés többségét adó két párt részéről szintén nélkülözi régi alkotmányunk hatályának visszaállítását és a velejáró közjogi rendezést.

⁴⁶ Kertész Ákos: „Magyarnak számkivetve. Mi csak más erkölcsi alapon őrizzük nemzeti identitásunkat.”

Népszava Online – Reflex rovat:

<http://www.nepszava.hu/default.asp?cCenter=OnlineCikk.asp&ArticleID=1227753>

2009. 08. 14. | 14:10:10.

sincs.”⁴⁷ Azzal folytatja, hogy „nem szerencsés ötlet a nyugat-európai baloldal viszonyát a nemzeti érzéshez összekeverni a magyarral”, mert „a magyar nemzeti érzés, nemzeti eszme, hazafiság, magyar tudat, magyarságteljesítmény (Csurka István szóalkotása) speciális. Egyetlen nyugat-európai nemzet sem büszkélkedhet azzal, hogy Hitler utolsó csatlósa volt, ezt a fölemelő minősítést egyedül a magyar nemzet (nép) érdemelte ki”.

Kivéve a német, tehetnénk hozzá, ha célunk lehet itt az igaz fogalmazás. Ugyancsak nem igaz a csatlósság, ami csak olyan vádként lett kitalálva, amellyel minden ellünk elkövetett bűnt igazolni véltek elkövetőik.

Ám túl azon a nagy gondon, hogy nem épülhet az 1945 utáni világ végtelen időnkig a győztesnek nyilvánítottak bosszúállására, az utólagos szempontú megítélést kizárólag ránk alkalmazni, és nem az akkori tényekből kiindulni és például az ország német hadsereg általi megszállásából és később a kormányzó foglyul ejtéséről és külföldre szállításáról sosem beszélni mindezzel kapcsolatban, megengedhetetlen, ha az emberséget fenn akarjuk tartani. És fontos még megjegyeznünk azt is, hogy „nem szerencsés” az összehasonlítás a nyugattal nemzeti érzés ügyében. Látjuk majd, hogy másnál meg éppen ez az összehasonlítás hiányzik, ill. kívánatos. Kertész szerint, ha a franciáknál sok volt ugyan az áruló, de az ellenállásban bal és jobb oldal egyaránt részt vett, mialatt „a többi nyugat-európai országban elenyésző volt a kollaboránsok száma, ott a nemzeti tudat, a hazafiság, a német hódítókkal szembeni ellenállást, az antifaszizmust, az antirasszizmust, a zsidógyűlölet elemi elutasítását, az európai humanista erkölcsiség és a demokrácia védelmét jelentette, és jelenti ma is.” — Hogy őket Sztálin hiénái nem fenyegették közben, mint minket, 1919 rémtettei miatt most már ismételen, azt nem akarja észrevenni Kertész.

Ezzel szemben szerinte „nálunk a nemzeti identitás a sovinizmussal, a kirekesztéssel, a szomszéd népek gyűlöletével volt azonos.” Holott a fordítottja volt érvényes valójában, azaz a szomszéd népek – főként államuk – volt ellenünk felbuztatva a békeszerződések és a győztesnek mindent szabad – a szerződésben vállalt kötelezettségek elmulasztását is – elv gyakorlatban érvényesítése által. „Nálunk” – mondja – „a nemzeti érzés az antiszemitizmust jelentette a numerus clausustól addig, amíg a csendőrség puskatussal bevagonírozta a kiirtandó zsidókat.”

Ez is a tények mellőzésével megfogalmazott vád, hiszen a numerus clausus bizonyos mértékig a békeszerződés előírása, következménye volt, amit teljesíteni kellett, ill. az ország állapotával is indokolták, így nem túlzó nemzeti érzésből fakadó intézkedés volt, amit lényegében 1928-ban visszavontak.⁴⁸ A csendőrség pedig nem a nemzetet, hanem a megszállt állam szervezetét jelentette. Ugyanakkor ennek a vádnak a képtelen jellegét a saját fülemmel egy megemlékezésen elhangzott mondatok is kiemelik, miszerint a magyar nemzet ezer éven keresztül csak arra készült volna, hogy ezt a borzalmas tettet végrehajthassa. A sok mentési kísérlet és gyakorlat, amelyben sokan az életüket is kockáztatták, valamint a magyar józanság jellege alátámasztja, avagy Horthynak az országos hangulatot visszaadó gondolatai és a sikeres mentési beavatkozásai is, hogy amit lehetett megtett a katonailag megszállt és a megszállókat kiszolgáló diktatúra alatt nyögő magyar nemzet. Ezért nem igaz, és nem vádolható érte Horthy, amit Kertész állít, hogy „nálunk az igaz magyar negyvennégyben kacskintva egyetértett hatszázezer magyar állampolgár legyilkolásával. Nálunk a nemzeti érzés azt jelentette, hogy a félfasiszta Horthy után az ország fölesküdt az ezer százalékiig

⁴⁷ Kertész Ákos: „Magyarnak számkivétel. Mi csak más erkölcsi alapon őrizzük nemzeti identitásunkat.” *Népszava* Online – Reflex rovat: <http://www.nepszava.hu/default.asp?cCenter=OnlineCikk.asp&ArticleID=1227753> 2009. 08. 14. | 14:10:10.

⁴⁸ *A trianoni diktátum. Eredeti szöveg francia és magyar nyelven. III. RÉSZ. Politikai rendelkezése.* VI. CÍM. A kisebbségek védelme. 58. cikk. Farkas Lőrinc Imre Könyvkiadó, 2009. P.: 43. ISBN 978-963-9428-83-6 Vesd össze: Biczó Krisztina: „Az 1920-as magyarországi numerus clausus statisztikai áttekintése.” *Kisebbségkutatás*. 2001. 1. szám http://www.hhrf.org/kisebbségkutatás/kk_2001_01/cikk.php?id=434. „A numerus clausus és a trianoni béke.” *Nemzeti Újság*, 1920. szeptember 21.

fasiszta Szálasira, és Hitler leghűségesebb szövetségeseiként beáldozta a nemzeti büszkeséget, kétszázézer szép, fiatal, 'fajmagyar' fiút a Don-kanyarnál, az ország függetlenségét önként és dalolva, hiszen egy puskalövés sem dördült el, amikor a németek 1944. március 19-én 'segítséget nyújtani' megszállták Magyarországot. A magyar nemzeti identitás a németek iránti hűséget jelentette, az ország hadszíntérré változtatását, a főváros beáldozását, a hídjaink fölrobbantását a Német Birodalom védelmében, a gyáraink leszerelését és nyugatra hurcolását művészeti és műemléki értékeinkkel együtt."

Ismételten: a tények mást mutatnak. Horthy kormányzói idejének félfasiszta jellemzését vissza kell utasítanunk, ezt a csak az eddig tárgyaltak is alátámasztják, de a részletesebb célzott elemzéssel inkább az ellenkezője derülhetne ki: Horthy sokkal közelebb állt a ma követelt eszményhez, mint bárki az akkori Európában. Az pedig egyenesen rágalom, hogy az ország felesküdt volna Szálasira. A kényszerhelyzetek, a két rossz közül választhatás persze nem érdeklik Kertészt, sem azok a következmények, amelyeknek az elkerülésére törekedett Horthy és az ország vezetése, ameddig még egyáltalán beleszólhattak az ország sorsába. Mert amikor már nem, Kertész akkorra is bűnöket ró fel nekik. Egyáltalán: nem teszi fel a kérdést, és nem is ad rá választ, hogy miként tudott volna a Trianonnal csonkolt és a forradalmakkal legyengített ország ellenállni Németországnak, aki ellen az akkori világ legnagyobb nemzetei együttes szövetségben is igen nehezen tudtak győzni. Így aztán Kertésznél nem kap tiszteletet az áldozat sem, amit a nemzet önmaga megmentésére hozott, és nem említi a szovjetek rémtetteit, az egymillió nő megerőszkolását, a malenkij robotra hurcolást, a gyárak tényleges leszerelését és elszállítását, nem beszélve a zabrálásokról, amit kötelékben is végeztek, például Magyar Nemzeti Bank ellen a Vörös Hadsereg katonái. Valamilyen vakhite miatt nem látja a két malomkövet se, ami közt akkor s azóta is őrlődünk, de amit a maga módján Horthy s köre látott.

Kertész, hangsúlyozzuk, hogy 2009. nyár végén, így folytatja: Eközben „olyan nemzeti szájtipés folyt, amilyenre még nálunk sem volt példa odáig. Az ország pusztulásnak kitett népére, függetlenségére, becsületére, a magyar nép valódi érdekeire, szép és nemes haladó hagyományaira egyedül az antifasiszta, szabadságszerető, erkölcsi tartással rendelkező, és a nemzetiek, a hungaristák által halálraítélt progresszívek, haladók és baloldaliak gondoltak.”

Csakhogy még ha ez igaz is lenne, egyáltalán nem lenne érdem, ha az utána következő pusztítást, pusztulást tekintjük. Vagy éppen a lengyelek sorsát, akik egy része már előbb szovjet megszállás alá került, és sorolhatjuk. De nem igaz, mert a nemzetieket összemოსni a hungaristákkal, megengedhetetlen, egyenesen csalás.⁴⁹ Bizony akkor a nemzet legjobb erői a nemzet megmentésén dolgoztak, és amennyire lehetett, ezt meg is tették.

A több mint furcsa elemzés pedig a következőkkel zárul: „És ha ezek után egy baloldali magyarnak a nemzeti szólamoktól, a magyarkodástól zsigerileg összerándul a gyomra, az nem csodálható. Mi nem franciák vagyunk, nem hollandok, nem dánok, nem angolok, akik mint nemzet, az uszuló ordas eszmékkal és a hitleri gyilkológéppel szemben tanúsított, magától értetődő nemzeti ellenállásukra büszkék. Arra a gyalázatra, amit mi tettünk a második világháború idején, nem könnyű bűnbocsánatot nyerni, mert ahhoz előbb kíméletlenül szembe kellene néznünk a bűneinkkel – ahogy tették ezt a németek. A bűnbocsánat föltétele a büntudat, majd a töredelmes bűnbánat, és annak a szilárd elhatározása, hogy az adott bűnöket soha többé nem követjük el – ahogy tették ezt a németek.”

Lehetetlen, hogy Kertész a kommunizmus 150 milliós emberáldozatáról ne tudna. Figyelmeztetnünk kell tehát rá. Arra is, ami a földrajzi helyzetünket illeti, s hogy mi bizony tovább ellenálltunk Hitlernek, és még franciákat is mentettünk, mint az általa ajánlott nyugat-európaiak. És igaz, a gyalázatos tetteket pedig nem késő még ma sem pontosan kivizsgálva számba venni minden oldalon, és minden oldalról bocsánatot kérni érte és

---

⁴⁹ Kicsit hasonlít a tegnapi, de még azért ma is használt fasizmus vádra, amivel a nem szocialista, nem neoliberális oldalt illetik arról a részről.

megoldani, hogy ne ismétlődjenek meg. Kezdhethék például a szlovákok, akik együtt indultak Hitlerrel Lengyelország ellen. Aztán a Benes-dekrétumokat ma is éltetik. És ehhez Nyugat-Európa asszisztál.

Eddig a jellemzés és vádak, amiért egyértelműen vitéz nagybányai Horthy Miklós főméltóságú kormányzó úr lenne a felelős, ha így lett volna, ha így lenne valóban, ahogy Kertész Ákos vizionálja. De amint láttuk, koránt sem volt így, koránt sincs így. Így csak a nemzet mai támadása sorjázik előttünk, múltból vett több hamis érvel. Ám ha tényleg ilyen lenne a baloldali nemzettudat, azt komolyan kell venni a többi oldalon.

Varga Bálint így értékeli Koltay Gábor rendező teljesítményét: „Horthy Miklósról szóló dokumentumfilmje⁵⁰ plakátján nagy betűkkel szerepel az Objektivitás szó. A néző gyanút fog: manapság oly sokan mondják magukat objektívnek, oly sokan akarják elmondani az objektív és egyetlen igaz történelmet. De lehetséges-e egyáltalán objektív filmet forgatni a 20. századi magyar történelem egyik legvitatottabb személyiségéről? Véleményem szerint eleve kizárt objektív képet adni a kormányzóról, de sokrétűen, árnyaltan fogalmazni, s ezáltal közelebb kerülni a valósághoz igenis lehetséges feladat. Sajnos Koltay Gábor filmje ezt a próbát elbukta. A rendező meg sem próbálta a különböző értékeléseket egymás mellé állítani. Így a néző teljesen egyoldalú interpretációt kap Horthyról. Ami azonban még ennél is súlyosabb, hogy az események összeválogatása is olyan manipulatív, ami már szinte történelemhamisítással ér fel.”⁵¹

Azért érdemes szemügyre venni e tipikus gondolatsort, mert ez az értékelés is teljesen félreérti a Kormányzó szerepét és személyét. És nem érti ezzel kapcsolatban önmaga szerepét sem. Ez pedig már nem az említett filmábrázolás kérdésköre.

Miről van szó? Arról, hogy Horthy megítélése nem azonos a Kormányzó megítélésével, mert a kormányzói szerephez öneki is viszonyulása volt. A nemzet megítélése szerint belenőtt e feladatba, amivel aztán a magyar országgyűlés meg is bízta. Majd amikor ellátta e feladatot, amikor Kormányzó volt, akkor a tisztség helyzetét kell mérlegelnünk a megítélésénél, mert a személye továbbra is teljes mértékben alkalmasnak bizonyult. Egyetlen alkalommal nem talán, amikor nemzete nem védte meg Kormányzóját, s ő személyében – gyermeke életével megszaroltan – gyengének bizonyulhatott és vitatható módon cselekedett: lemondott a Kormányzóságáról és mintegy átadta az országot a nemzet által nem megválasztott személynek. Ám Emlékirataiból egyértelmű, hogy kényszer alatt cselekedett, aminek érvénytelenségével teljesen tisztában volt. És ez akkor is így van, ha közvetlen környezetére is az árulás gyanúja vetül. Azaz nem sok helye van itt sem az objektivitás igényének, sem a pártatlanságának, illetve a különböző értékeléseknek megfelelésnek, hacsak nem kívánjuk magunkat kívül vinni a nemzetet, az országot, mint félő, hogy az imént Kertész Ákosnál – szándékai ellenére is – ezt láthattuk. De akkor már nem magyar történelmet írunk. Erről van tehát szó a Varga Bálint követelte esetben. Koltay filmjével itt nem foglalkozhatunk.

Varga Bálint így folytatja: „A film alapkonceptiója szerint Horthy Miklós egy tisztességes magyar hazafi volt, aki az összeomlás után a romjaiból állította fel az országot. 24 éves uralma alatt a gazdaság, a társadalom, a szociálpolitika, a kultúra rohamosan fejlődött, a politikai állapotok ideálisak voltak, a nézőnek szinte már a Kánaánt juttatják eszébe a két háború közti képsorok. A II. világháborúba belesodródott ország mozgásteret egyre szűkült, de az elvetélt kiugrási kísérletig Horthy itt is mindig megtalálta azt az utat, amin keresztül a legtöbbet tudta tenni Magyarorszáért.”

Világos, hogy ha valaki nem képes észbe venni, hogy Magyarország Kormányzójáról van szó, akkor fog így írni. Mintha az a film egy önjelölt államférfit mutatna, amilyenek

⁵⁰ Horthy, a kormányzó. Dokumentumfilm.

http://kbbk.blog.hu/2009/07/24/horthy_a_kormanyzo_dokumentumfilm

⁵¹ Varga Bálint: „Objektíven Horthyról.” *Kommentár* 2006/6.

http://www.kommentar.info.hu/varga_balint_objektiven_horthyrol.pdf

manapság mutatkoznak, és nem a magyar nemzeti intézményrendszer egyik eleméről szólna, egyik megszemélyesítőjéről számolna be. Mintha egy mai kampányfilmről lenne szó, amit sorról-sorra, képről-képre meg kell cáfolni a másik oldalon. Mert aztán természetesen jön a cáfolat.

Ám olyan ez, mintha Hunyadi János Kormányzóról bizonygatná valaki, hogy kevesebb halottal is megúszhattuk volna a Nándorfehérvári Diadalt. Vagy Kossuthot elmarasztalná az orosz támadás miatt, ócsárolná rossz angol kiejtésért. Ki is jelenti Varga Bálint: „A néző azzal a benyomással áll fel a film végeztével, hogy Horthy Miklós legalábbis a magyar történelem legnagyobbjai közé helyezendő, 24 éves kormányzása alatt hibát egyszer sem követett el, ellenben minden cselekedete a magyarság javát szolgálta.”

Bizony a szemleíró nem figyelt a film címére: „Horthy, a kormányzó”. Igaz, mulasztását tompítja, hogy a rendező sem tudta nagybetűvel írni a Kormányzót. Nem mentségük, inkább tudatlanságukat mutatja, hogy Horthyt egyfajta mai kormányfőként kezelik, pedig erről szó sem lehet.

S most visszatérhetünk azokhoz az értékelésekhez, amelyeknek szeretné Varga Bálint megfeleltetni a Horthyról szóló filmet. Miért is, és milyen értékelések ezek? Egyrészt szerecsenmosdatás céljából: '19-ben a kommunisták ugyan terrorizálták a lakosságot, de harcoltak a románok és a csehek ellen. Másrészt a mai (ál)demokrácia-felfogás magasabbrendűségének demonstrálása céljából: Horthy nem lehetett jó, mert mi vagyunk csak jók (sokkal fejlettebbek a demokrácia tekintetében). Fogalma sincs azonban a Kormányzó jogállásáról: „A kormányzóválasztás tárgyalásánál sem derül ki egyértelműen, hogy a Horthy által hangoztatott erkölcsi aggályok (miszerint az uralkodóra és az alkotmányra letett esküje ütközhet egymással, ezért nem szeretné elvállalni a kormányzói tisztséget) hirtelen eltűntek, amikor gyakorlatilag a teljes államfői hatalmat megkapta, sőt az alkotmányos államformákban szokásos jogköröknél még többre is kapott jogosítványt (például hadüzenet a parlament utólagos hozzájárulásával).”

Ezt a hadüzenet dolgot csak azért említi itt ilyen kiemelten, hogy később azt Horthy legnagyobb bűnéül rója fel: hadat üzent a kommunizmusnak. Ma rója fel, mikor azt állítólag 20 éve legyőzte Európában a „fejlett” világ, amely győzelemre egyébként hivatkozik.

Ezért fontos megemlítenünk, hogy a Horthy-filmmel szemben, azaz Horthyval szemben megfogalmazott kritika éle valójában Horthynak mint Kormányzónak szól, azaz a magyar népet szolgáló, a nemzetet megvédő intézkedései ellen. Annak a szempontnak kell tehát érvényesülnie Horthy megítélésében is, amit csak az Illumináti-féle jakobinus–bolsevik–bankár viláгурalmat előkészítő kommunizmus és bankdiktatúra kiszolgálójaként ragadhatunk meg. Ezt szokta szolgálni az az objektivitás is, amivel történészeink hideg fejjel ítélik elkerülhetetlen szükségszerűségnek az ennek a világnak országunk, népünk és nemzetünk elrontására szőtt összeesküvéseit és általa finanszírozott rablóháborúit.

Dobszay Károly viszont több, az előzőekben tárgyalt Varga Bálin fémjelezte nézettel ellenkező megállapítást tesz Horthyról elemzésében. Szerinte Koltay Gábor Horthy-filmjében „Horthyból már-már egy antifasiszta ellenállót kreáltak, aki természetesen 'utálta és megvetette a németeket, de mindent megtett a magyarországi zsidóság érdekében a gonosz nyilasok ellenében'. Eddig a mese. A történelmi tények azonban egészen mást bizonyítanak. Horthy Miklóst nem nagyon kellett kényszeríteni, hogy belépjen a szovjet elleni háborúba, hisz, mint Európa első antibolsevista államfője, egyszerűen kikerülhetetlennek tartotta a bolsevizmussal való végső leszámolást. A hitleri Németországban – minden utólagos kozmetikázás ellenében – Horthy nagy megbecsülésnek örvendett. Látogatásai alkalmával úgy fogadták, mintha a római császár érkezett volna.”

Majd Dobszay így folytatja: „1943-ban, amikor az utólagos kozmetikázók szerint Horthy már csak a háborúból való kiugráson törte a fejét (és ezt állítólag a németek is tudták), Németországban még egy több száz oldalas könyv jelent meg róla, amiben az antibolsevizmus egyik elkötelezett harcosát méltatták személyében. Horthy egészen 1944 nyaráig hitt a német

győzelemben, különben megmagyarázhatatlan és bűnös cselekedet lett volna részéről, ha ő az angolszászokkal tárgyalgat a kiugrásról, közben pedig további ezreket vagy tízezreket küld a frontra meghalni egy szerinte már értelmetlen háborúba. Az egész kiugrási kísérletnek és az azt követő nyilas hatalomátvételnek van egy máig agyonhallgatott, de rendkívül fontos mozzanata. Horthy, már portugáliai emigrációjából, az ötvenes évek elején egy levelet küldött Adenauer akkori nyugatnémet kancellárnak, amelyben esküdjözik, hogy rosszindulatú rágalom személyével kapcsolatban az a mendemonda, miszerint ő, mint kormányzó, a szovjetekkel történt titkos kiugrási tárgyalások alkalmával igent mondott volna Sztálin legfőbb követelésére, ami abból állt, hogy a magyar hadsereg nemcsak megszünteti az ellenállást, hanem rögtön hátba is támadja korábbi szövetségesét, a németeket. Ezt a levelet Horthy emlékiratainak német nyelvű kiadásában is közölték.”

Dobszay leleplezése: „Egy dologra azonban nem számított, hogy az 1944 októberében a Budai Vár és Moszkva között küldözgetett titkos számjeltáviratokat a németek és az angolok is lehallgatták, sőt meg is fejtették, és ebből egyértelműen kiderült, hogy Horthy valóban igent mondott Sztálin követelésére. Tulajdonképpen ez volt az egyik legfőbb oka, hogy a kiugrási kísérlet nem sikerült, mivel a magyar katonai vezetés ilyen becstelenségre egyszerűen nem volt hajlandó. Másrészt német szempontból is érthető, hogy egy világégés közepén nem hagyhatták magukat ilyen módon elárulni. Horthyval mindezek ellenére, régi érdemeire való tekintettel utána is lovagiasan viselkedtek. További különlegessége ennek a történetnek, hogy Horthyt végül nem a németek leplezték le, hanem C. A. Macartney angol történész (Az Október tizenötödike⁵² c. könyv szerzője) tárta a nyilvánosság elé a lehallgatott és megfejtett számjeltáviratok szövegét.”⁵³

Hozzátehetjük ehhez, hogy a háborúra felkészületlen németek a szovjet támadás megakadályozására támadták meg a Szovjetuniót.⁵⁴ Sztálin számára egyenesen Hitler volt a jégtörő, aki előkészítette a helyzetet Európa kommunizmust hozó lerohanására. Nagy Kálmán hadtörténész szerint, aki huszárként harcolta végig a második világháborút, az ő huszárszázada akadályozta meg az oroszok ölébe hulló győzelmet Ogyessza fölött, és akadályozta így meg, hogy a Szovjetunió már 1942 végétől Európa ellen forduljon. Az én apám elmondása szerint óriási szükség volt órájuk, magyar honvédekre a Don-kanyar vidékén, ahol több száz kilométeres frontszakaszt védtek sokáig, kisegítve a németeket. A harci szellemi előny itt a magyarok oldalán volt. A magyar katonák sokat vállalkoztak, mentek át az ellenséges területre, s hozták el 'nyelvnek' onnét a tiszteket, néha még a parancsnokokat is, hogy megtudják tőlük, mi készül. Nem sok jóra számíthattak, mert akkor már hírlett a szovjet felszerelés alkalmasabb mivolta a hóba-fagyba, és lassan kezdett meglátszani rajtuk az a sok dollármilliók segély, amit Amerikától kaptak. Még olaszokat, románokat is beosztottak a frontszakaszok védelmére, de azok sokkal megbízhatatlanabbak voltak. Egyszer az olaszok fél napig ágyúval lőtték a magyarokat, minden mozgó alakra külön is lőttek. A németek nem vették észre, hogy ukrán 'anti-szovjet ellenállók' képeben a partizánok tőlük vételezték a muníciót a front hátában. Azaz nagy szükség volt a fronton a magyar hadseregre. S ott nem azért nem tudták megvédeni a Kárpátokon belüli országot, mert rossz ügyért harcoltak és rossz katonák voltak, hanem mert a világot akkor uralmuk alatt tartó pénzügyi körök az amerikai–angol–szovjet győzelmet finanszírozták már eleve. Már Hitlernek is azért adtak pénzt, hogy szélsőséges eszméit megvalósítva rá lehessen támadni Németországra. Az áldozatok száma és a fájdalom mértéke ennek érdekében nem szerepelt a mérlegelésben. Hiszen már az első világháborúban is bebizonyosodott, hogy aki kegyetlenebb, az nyer.

⁵² Macartney (2007), C. A.: *Október tizenötödike – A modern Magyarország története 1929-1945. I-II.* Gede Testvérek Kiadó. 1288 oldalon.

⁵³ Dobszay (2009) Károly: „Tudathasadás vagy elmezavar?” *Front* 2009. február.

⁵⁴ Suvorov (2006), Viktor: *A jégtörő. Hitler szerepe Sztálin terveiben.* Kairosz Kiadó Budapest.

<http://www.nemenyi.net/doc/01-AJEGTORO.pdf>

Ne feledjük, azt a háborút főként a magyar területek megszerzéséért indították. A szerbeket az angolok tüzelték fel,⁵⁵ az oroszok pénzelték. 1916-ban a magyar és német csapatok Bukarestben álltak. Hogyan került akkor a románok kezébe Erdély? Miért nem fogadták el az angolok a német békeajánlatot 1916-ban? Vagy a német kérést 1913-ban, hogy Dél-kelet Európa felé iparilag terjeszkedhessenek?⁵⁶ Mert kellett itt a francia befolyás, a Renault-Dácia?

A magyar népnek és a Kormányzónak tehát, akárcsak a királynak kellett volna, 89 évvel ezelőtt, illetve attól kezdve, hogy felesküdt, olyan feladatai támadtak Trianon miatt, amelyeket még nekünk is, ma is fel kell vállalnunk, mert eddig áthúzódnak, rendezetlenek, megoldatlanok. Az életünk elrablásáról van szó, amit azóta is csak kisebbitenek, ölnek, irtanak, rombolnak. És még mindig annak az eszmeiségnek és érdekkörnek a nevében, mint eredetileg. Ezért Horthy Kormányzó megítélése: ennek a helyzetnek és állapotnak a megítélése.

Gyerekkoromban gyakran jellemezték úgy a Horthy Kormányzó vezette Magyarország államformáját, hogy „királyság király nélkül”. Ezt később felváltotta a „Horthy-korszak” elnevezés. De mellékesen: Kossuth Kormányzó e címét sem nagyon emlegették. Ugyan miért? Mert a Kormányzó a királyt helyettesíti, jeleníti meg más alakban, és az itteni sztálinizmus plebejus propagandára használta 1848-at, és a Magyar Királyságot sem engedte emlegetni időbeli közelsége miatt. Amint a közelmúltban Ficóék Szlovákiájában tilos utalni a Nagy-Magyarország képében élt korábbi országra, amelynek tájegysége volt a mai Szlovákiát nagyrészt kitevő Felvidék. Pedig a jogfolytonosság mindkét esetben fennáll. Mintha a jogfolytonosságot az előnyökre nem, csak a hátrányokra, főként az adósság átvállalására lehetne érvényesíteni! És hát megvan ennek is az oka, a hadihitelek: fizessenek a vesztesek, a győztesek helyett is. Így lettünk örök vesztesek: mi vagyunk olyan gazdagok, hogy kifizetjük a szegény szlávok, románok hadihiteleit is. Nemcsak pénzzel, országrészekkel is.

De hogy az igazság és az ésszerűség nemcsak a kapzsi bankvilágot nem jellemzi a történelmi léptékű világesemények minket érintő összefüggései kapcsán, mutatja a világ korábban legfejlettebbnek hitt államához való viszonyunk. Jól bemutatja ezt egy angol szerző, Macartney, akinek „könyvének végigvonul az a törekvés, hogy bemutassa: a vesztesek oldalára került Magyarország az igazságtalan trianoni békeszerződés revízióját, orvoslását igen sokáig elsősorban Nagy-Britanniától várta, és diplomáciai téren jelentős erőfeszítéseket tett arra, hogy a brit diplomáciát meggyőzze a revízió jogosságáról és szükségességéről. Macartney e könyvében kimutatta, hogy bár maga a brit diplomácia is elismerte a trianoni békeszerződés igazságtalanságait, soha érdemi segítséget nem adott Magyarországnak. Ezért Magyarország arra kényszerült, hogy jogainak érvényesítéséért, az elcsatolt területei visszaszerzése érdekében az első világháború másik két kárvallottjához, Németországhoz és Olaszországhoz forduljon segítségért.

Macartney nem hallgatta el, hogy az első bécsi döntés esetében német-olasz döntőbíráskodásra azért került sor, mert a magyar-csehszlovák vitában Anglia és Franciaország érdektelenséget mutatott. Noha utólag Nagy-Britannia az első bécsi döntést (szóbelileg) érvényesnek ismerte el, a második világháború kitörése után a második bécsi döntéssel együtt érvénytelennek deklarálta. Ez az állásfoglalás és Magyarország földrajzi helyzete egyértelműen meghatározta hazánk sorsát: Magyarországnak egyértelműen nem maradt más választása, mint a (Felvidék egy részét és Erdély felét visszacsatoló) bécsi döntéseket hozó tengelyhatalmakkal szolidaritást vállalni a második világháború során. Nem

---

⁵⁵ Lásd Makkay János írását Evans szarajevói felbujtó szerepléséről: Makkay János: „Sir Arthur Evans és Trianon.” *Századok* 131:6, 1997, pp. 1339-1354, 1 térkép.

⁵⁶ Lásd a Ránki György által elemzett centrum-periféria elv érvényesülését: Ránki György: *Gazdaság és külpolitika. A nagyhatalmak harca a délkelet-európai gazdasági hegemoniáért. (1919–1939)*. Magvető, Bp., 1981.

bűnös volt hát Magyarország, hanem a brit politika áldozata – ez Macartney végkövetkeztetése.”⁵⁷

És itt abba is hagyhatjuk lassanként kibontani azt a valóságot, ami Horthy Kormányzót jellemzi, hogy levonhassuk a magunk számára, Kormányzó nélkül lévők számára a tanulságokat a mai cselekvéshez. Ezért ne feledjük, hogy amikor Horthy Miklós fellépett a magyarság megmentése érdekében, még akkor sem volt Kormányzója az országnak és persze királya sem már. Amikor 1918. október 31-én lelépett az általa parancsnokolt hajóról, romhalmaz fogadta hazánkban. E romokból ugyan egy megcsonkított, de működő országot épített fel aztán Kormányzóként. Ennek az építésnek vetett véget a második világháború, hogy visszamenőleg és újólag is igazolja, új győzelemmel a korábbi rablásokat. És kellett az új hadihitel kihelyezések is. Mint legutóbb, amikor a bankválság hatására új hiteleket kényszerítettek ránk.

Mindenesetre találtam egy az eddig inkább hangoztatottal ellenkező, és az itt próbált megítélést tükröző megfogalmazású értékelést is. Eszerint a Nemzet Kormányzója, „vitéz Nagybányai Horthy Miklós, Magyarország Főméltóságú Kormányzója a XX. században jellemzőségeiben és a legszorosabb értelemben vett hősiességben a legkimagaslóbb államférfi volt. Életveszélyesen összeégett testtel, a többszörös túlerővel szemben Otrantónál győzelemre vezetett híres tengeri csatája életpályája későbbi történetének igazi előképe volt. A valóban és igazán csöcselék 'károlyimihályos' özönlése nyomán elsöpört Ó-Magyarország kevesebb, mint 2 évtized alatt főnixként kelt új életre olyan férfi keze alatt, akinél alkalmasabb Főméltóságú Kormányzója Mátyás királyunk óta nem volt a szentkoronás magyar nemzetnek! Utolsó intézkedése a megszálló német hadsereg ellenében deportálásra összegyűjtött többszázezer zsidó-magyar sikeres megmentése fegyveres erővel, ennek az Európában és a Világban mindörökké kimagasló, páratlanul becsületos és jellemes államfői életpályának a méltó, emberséges, keresztény, szentkorona-hű betetőzése volt! Adassék emlékének a legmagasabb fokú megbecsülés és tisztelet a hálás utókortól, és imádkozunk, hogy ne sokáig kelljen nélkülöznünk a Hozzá hasonló Kormányost a mai pusztító vészek tépázta nemzet-hajón!”⁵⁸

Összefoglaló zárszó

Hogy milyen kormányzónk volt v. Nagybányai Horthy Miklós, azt tehát onnét próbáltam megközelíteni, hogy a királyt helyettesítő pozícióban tevékenykedett, amit a legtöbben nem vesznek figyelembe, akik 1944 óta értékelik – általában igen negatívan, különösen persze a rákosista, kádárista vonal hívei, de még a mai baloldali érzelműek, elméletiek is, és a másik oldal csak egy felszínesen minden tettét dicsérő filmet tudott produkálni. A felkent király elvesztette ezt a rangját nálunk, amikor az együttműködés megszűnt országunk feldarabolásával, illetve ausztriai uralkodó címének az elvesztésével. Horthy tehát nem válhatott hűtlenné Ferenc Józsefnek tett hűségi ígéretéhez, és az antantnak is meg kellett felelni, sőt még bizony a kisantantnak is abban a káoszban, amit a Károlyi–Kun Béla henger teremtett.

Kormányzónk a Trianonnal keletkezett anyaország szerepet betöltötte, az adódó lehetőségeket mindig megragadta, és igen sok eredményt ért el, különösen a revízió kérdésében. További hosszútávra szóló érdemei közötti a lengyel, majd francia menekültek befogadása, pesti zsidók megmentése. A numerus clausus bevezetését a békeszerződés írta elő és 1928-ban visszavonatta. Ugyanakkor a Sztálin elleni háborúja a kommün újabb megjelenésének elhárítását szolgálta, de abban lépten-nyomon falakba ütközött, hogy a nyugatiaktól ebben a küzdelmében segítséget kapjon. Aztán pedig már versenyeznie kellett a területeinket elrabló államokkal is német fegyverbarátságban. Ezért nem sikerülhetett a

⁵⁷ Tudós-Takács János: „Könyvajánló: Magyarország története (1929-1945)”. *Szittyakiürt* 2007, május.

⁵⁸ *SzKSz/SzEM-Figyelő*: EK/2001. november. 12.

kiugrási kísérlete sem, mert az ország a vörös terrortól igen félt, míg a németek intelligens jelenléte nem indokolta a velük való szakítást, szembefordulást. A német érzelmek nemet azonossági fokozatot is jelölt sokaknál, mert akkor még Rákosiék nem üldözték ki az országból, illetve nem semmisítették meg őket.

Maguk a németek azonban kettős szorításban voltak, mert külső ellenség mellett belül is bomlasztották őket. Hitler korántsem sem olyan jellemű vezető, mint Horthy. A náci párt uralma messze van a magyar akkori parlamenti demokráciától. Ezért a németek nem jó szövetségeseink voltak, nem engedtek minket egyenrangúan kibontakozni, és ettől Horthy szenvedett, ezt látta, ez ellen is tartania kellett a frontot, nemcsak a keleti veszedelem ellen. Hogy az itthoni próbálkozást mindig letörte, mutatja Szálasi bebörtönzése ugyanúgy, amint Rákosival is tette.

Ha voltak Horthynak csapdái és lehetetlen helyzetei, a megoldás lehetősége nélkül, akkor az a nyugati puhatolózása teljes visszautasítása miatt volt. És ebben azt kell feltételezni, hogy a második Trianon előkészítése miatt nem álltak vele, velünk szóba. Igaz az elsőt a hadihitelek visszafizetése után már módosították, hiszen azért is adták a legjobb területeinket, kincseinket oda, hogy az új államok fizetni tudjanak. Amikor az megtörtént, már lehetett revízió és bécsi döntés, amiben eleinte benne lettek volna az angolok, franciák is, de érdektelenség miatt kihátráltak belőle. De közben rájöttek, hogy ugyanazt újra el lehet játszani, ezért aztán a végén visszaálltak a trianoni határok, és az oroszok vittek mindent, ami mozgítható volt, mindenünnen. Az egész kelet-közép-európai térség aztán tejtelt az oroszoknak 1990-ig, utóbb már olyan finomságokkal, mint a mi részünkről a Cocom-lista kijátszása devizában eladósodás által, vagy egyéb világgpiaci termékkel szolgáltunk orosz bővliért vagy ingyen.

Ez volt a tét, és ez ellen Horthy Magyarországa kevés volt egyedül. A kegyetlen bombázások, erre még rátettek. Horthy első, majd végső megszarolása nem lényegi pont, akár meg is ölhették volna, megvolt hozzá a teljhatalmuk. Inkább az ő gúzsba kötve is intézkedő ereje és esze, cselei a megjegyzésre méltók. És ezért hitelesek a későbbi emlékiratai is, ahol ezeket a tetteit ebben a szellemben tárgyalja, és nem érzi utólag se, hogy valamit elrontott. A 45 év ellene való propaganda azért persze megtette a hatását, pl.: '3 millió koldus országa'. Egyrészt látjuk, hogy milyen könnyen összejön ma is ennyi koldus, másrészt világos, hogy igen nagy nehézségek és akkor is kirablás (jóvátétel) közepette, nagy segítséggel, stb. kellett megküzdeni, és azért eléggé felvirágoztunk 1938-ra. Amerikából hazajött emberek (bányász és cseléd ott össze is házasodott) tömegével hozták haza a megtakarítást és vettek rajta 50 hold földet, amit aztán Rákosiék elvettek tőlük, miközben a nagy kitántorgósdit ócsárolták, nehogy kiderüljön: Amerikába érdemes volt kimenni, Horthy országában lehetett boldogulni, s abban az országban építette ki például Weisz Manfréd is a gyárbirodalmát.

És végül a királyság megtagadása az 1918-as és 1919-es köztársaság és szovjetköztársaság felújítása jegyében, bizony azt eredményezte 1945 után, hogy le kellett jártni Horthy minden dicső tettetét is, nemhogy megérteni a nagy nehézségek között megtett lehető legjobb, de rossz hatású, kifutású tetteit. Pedig az államformát szovjet fegyverek kényszerítették ránk, amit csak tetézett a nyilvánvalóvá vált választási csalás. A nem kommunista jellegű pártok és vezető embereik likvidálása pedig utólag igazolta Horthy és országa félelmeit. Más kérdés, hogy a nyugat kegyetlensége, amit manapság látunk igazán, kellett hozzá, hogy Horthynak ne sikerüljön megmenteni minket tőle.

Összegezve: Horthy tehát királypárti volt – tisztelte a Habsburgokat – és a körülményekhez képest a vezető társulatával ragyogó eredményeket ért el. A halálra ítélt országot talpra állította – ami szálka lett az angolszászok szemében. A belső gazdaság beindult, a társadalmi rétegzettség átalakult és a bolsevik lázításnak gátat tudott vetni. Valójában nem hódolt be a németeknek, még akkor sem, amikor családján keresztül zsarolták.

Kelettől semmit se várhatott, csak halált. Ha kelet felé fordul és a szovjetekkel szövetezik, akkor nem háborúval, de ugyanígy a nyakát szegték volna, hiszen leverte a

bolshevik lázadást, megakadályozta az ország bolsevizálását — pedig ez az Entente-nak is tetszett volna, mármint a bolsevizálás. Magyarország sorsa akkor is ugyanez lett volna, csak nem a harcokban estek volna el legjobbjaink, hanem az oroszok tarkólvésésétől – ahogy a lengyel tisztok is – vagy pedig a gulágon fagytak volna halálra. Az országot akkor is kirabolták volna, talán kevesebb lett volna a romhalmaz. Azok nagy része egyébként angolszász bombáktól eredt, de Budapestet aztán az oroszok lötték porrá. Ez már nem Horthyn múltott.

Külpolitikája a lehetőségekhez képest jó volt. Katonapolitikája az oroszoknak az országon való átgázolását késleltette – különösen Koszorús Ferenc segítette ebben, akinek a debreceni páncélos győzelme világtörténelmi jelentőségű. Miután megbukott, – mert az oroszokkal próbált egyezkedni és ez volt talán a legnagyobb hibája, mert tudomásul kellett volna vennie, hogy leosztott kártyák ellen ágál, – akkor a hatalmat átvevők még hónapokig késleltették az oroszok továbbvonulását, és ezzel sokakat a Nyugaton megmentettek. Ám a nyugati hatalmasok ennek sem örülnek.

Horthy középnemes, dzsentry volt. Hitt az osztálytagozódásban, de erősen támogatta a magyar középosztály fölépülését – és ez is bűne a baloldal szemében. Tehát nem volt se fasiszta, se náci, nemzeti volt és a nemzet érdekében cselekedett – és áldozott érte. A lehetőségekhez képest sokat tett az ország érdekében és a bukás nem rajta múltott. A lengyelek érdekében sokat kockáztatott, de nagyon sokak életét mentette meg vele, azaz e kockázata bejött.

Életművét a végre helyére kell tennünk, a nemzet nagyjai közt értékelve kormányzói tevékenységét és emberi nagyságát.

317. Károly
Nagy Katonai Érdemérem
kardakkal
(elő- és hátoldal, nagyítva)